

Sidste nyt om Jørlunde præstegård

Af Bjarne Larsen, formand for præstegårdsudvalget

I det netop udkomne Kirkeblad og på hjemmesiden er processen omkring arbejdet med den nye præstegård beskrevet. Her blev det oplyst, at der indkom en klage (1½ time før klagefristens udløb) fra sognepræst Victor Madsen Greve til Helsingør Stiftsøvrighed.

Helsingør Stiftsøvrighed har sendt klagen til udtalelse i Frederikssund provstiudvalg, der har afgivet et høringssvar den 8. september 2019 til Helsingør Stiftsøvrighed. Høringssvaret slutter med følgende:

"Provstiudvalgets vurdering af klagen

Provstiudvalget vurderer, at sognepræst Victor Madsen Greve med sin klage ikke fjerner nye oplysninger til grundlaget for udvalgets afgørelse, og mener derfor ikke at klagen skal give anledning til genbehandling af sagen".

Stiftsøvrigheden oplyser endvidere i sin skrivelse, at klagen tillægges opsættende virkning, således at nedrivningen ikke må påbegyndes før stiftsøvrighedens afgørelse er modtaget, idet iværksættelse af provstiudvalgets afgørelse om nedrivning af præstegården vil have vidtrækkende konsekvenser, som kun vanskeligt vil kunne genoprettes.

For god ordens skyld skal det her nævnes, at provstiudvalgets afgørelse er truffet i enighed, dvs. at den eksisterende præstegård skal rives ned og en ny tjenestebolig skal opføres på det samme sted, som den gamle præstegård. Det blev besluttet på et møde i provstiudvalget (som endelig godkendende myndighed) den 1. november 2017 og yderligere forankret i år, da provsten godkendte iværksættelse af nedrivning og genopførelse af en ny tjenestebolig den 20. september 2019 på baggrund af det godkendte udbudsmateriale i indbudt totalentreprise. Provstiudvalget tog på mødet den 9. oktober 2019 provstens godkendelse til efterretning.

Sideløbende hermed har Roskilde Museum udført en arkæologisk forundersøgelse på præstegårdsgrunden i Jørlunde. Det Roskilde Museum har foretaget indtil nu, er en såkaldt forundersøgelse, dvs. en undersøgelse for at finde ud af, om der er fortidsminder på stedet, som vil kræve en egentlig udgravning i det omfang de er truet af byggeri. Forundersøgelsen er skønsmæssig sat til en udgift på ca. 50.000 kr., som Jørlunde menighedsråd skal betale.

Det er Roskilde Museums vurdering, at det er tilfældet med en egentlig arkæologisk undersøgelse. Når Roskilde Museum kender det kommende byggefelt og omfanget af jordarbejder i forbindelse med det kommende byggeri, vil Roskilde Museum indsende en indstilling til Slots- og Kulturstyrelsen om, at fortidsminderne skal udgraves i det omfang de er truet af at blive ødelagt af det kommende byggeri, samt et budget for en sådan udgravning. Det er ifølge museumsloven bygherren (Jørlunde menighedsråd), der skal dække udgiften til en egentlig arkæologisk udgravning.

Når og hvis Slots- og Kulturstyrelsen godkender indstilling og budget, fremsendes budgettet til bygherren (Jørlunde Menighedsråd) til accept. Jørlunde menighedsråd har her mulighed for at ændre sit byggeprojekt, hvis man ønsker at reducere eller helt undgå udgift til en arkæologisk udgravning. Det mener jeg kan delvis undgås, idet den nye tjenestebolig opføres på nøjagtig samme sted som den gamle præsteboligs fundament, og endda lidt mindre i længden.

Den 5. december 2019 – efter ca. 7 ugers behandlingstid i Stiftsøvrigheden kom afgørelsen.

Til: Sognepræst Victor Madsen Greve – med kopi til Frederikssund provsti og Jørlunde menighedsråd
"Stiftsøvrigheden har den 18. oktober 2019 modtaget din klage over nedrivning af Jørlunde præstegård. Du anfører i din klage, at det er din opfattelse, at præstegården er bevaringsværdig, hvilket både arkitekter og stiftets bygningssagkyndig har udtalt. Du anfører endvidere, at der fra arkitektens side er peget på, at bygningen er et kulturhistorisk samlingspunkt for sognet.

Afgørelse

Stiftsøvrigheden tiltræder provstiudvalgets afgørelse af 20. september 2019.

Klagevejledning

Denne afgørelse kan indbringes for Kirkeministeriet km@km.dk inden 4 uger. En eventuel klage fremsendes via stiftsøvrigheden, jf. tjenesteboligcirkulærets § 41, stk. 2."

Klagefristen til Kirkeministeriet udløber den 2. januar 2020. Om Victor Madsen Greve vil benytte sig af denne sidste klagemulighed vides ikke i skrivende stund. Ej heller hvor lang behandlingstiden er i Kirkeministeriet, kan der siges noget om. Vore erfaringer hermed er ikke for gode.

Den 6. december 2019 modtog jeg en beretning for arkæologisk forundersøgelse af Jørlunde Præstegård fra Roskilde Museum. Nedenfor er angivet et uddrag af beretningen.

Resumé

Forud for byggeri i henhold til det lokale menighedsråds ønsker, om en ny hovedbygning til Jørlunde Præstegård udførte ROMU i oktober 2019 en arkæologisk forundersøgelse, hvorved der fremkom fortidsminder i form af kulturlag og anlæg fra sen vikingetid til nyere tid.

Baggrund

I forbindelse med planlagt nedrivning af den nuværende tjenestebolig, og opførelse af en ny, ved Jørlunde Præstegård, blev ROMU anmodet om en udtalelse angående tilstedeværelsen af eventuelle fortidsminder under terræn. Byggeriet skal foregå på samme sted som den nuværende hovedbygning, opført i sidste halvdel af 1800-tallet.

Resultat

Den eksisterende bygning omfatter i vestligste 1/3-del kælder, hvorfor der vurderedes ikke at være bevarede fortidsminder på denne del af byggefeltet. Den nuværende bygnings øvrige 2/3 dele mod øst står på et murfundament gravet ca. 1 m under nuværende muldoverflade. Ved nærmere undersøgelse af fundamentet, observeredes nyere reparationer i form af betonblokke, og et maskingravedt omfangsdræn nedgravet ca. 1 m fra ydermur langs bygningens nordlige facade og østlige gavl, se fig. 2.

I profilerne i søgegrøft A, B, C, og D, observeredes et mørtel- og teglfrit, næsten sort, kulturlag over undergrunds niveau. I dette fandtes fragmenter af østersøkeramik. Nedgravet i undergrunden fandtes i søgegrøft C og D stolpehuller fra en 3-skibet bygning fra vikingetid eller tidlig middelalder, hvoraf hullerne til det tagbærende stolpesæt var ca. 40 cm brede og 50 cm dybe. Der synes således at være gode bevaringsforhold.

Over dette mørke kulturlag optrådte et tyndt blandet overgangslag med enkelt teglfragmenter og over dette et lyst gult lerlag, som formodes at være et gulvlag. Gulvlaget formodes at tilhøre en udbygning til en tidligere præstegård. Som det ses på figur 1, findes en sådan lille udbygning i netop samme nordøstlige hjørne. Lige under dette lerlag fandtes i udvidelsen til søgegrøft C 3 syldesten på række. Denne syldestensrække formodes også at tilhøre en tidligere præstegårdsbygning.

Fig 1. Præstegården som firelænget anlæg. Original 1 kort, 1816-1860

Konklusion

Der findes velbevarede levn af bebyggelse fra vikingetid/tidlig middelalder i form af kulturlag og stolpehuller fra min. ét hus omkring østenden af den eksisterende bygning. Under selve bygningen vurderes det muligt at finde bevarede fortidsminder i form af kulturlag og bygningsrester, da der ikke forventes at have været udgravet til undergrund eller støbt under gulvniveau. Da der ikke tidligere er foretaget arkæologiske undersøgelser i Jørlunde by vil undersøgelse og dokumentation af fortidsminderne kunne bidrage med ny viden om bebyggelsens tidlige historie.

Figur 2. Nuværende præstegård. Med brun er markeret anlæg i undergrund. 3-skibet bygning markeret med rød. Syldsten markeret med grøn, og recente nedgravninger er tværstribet.

Status

- Nedrivning af den eksisterende præstegård og opførelsen af en ny tjenestebolig bliver væsentlig forsinket, da en eventuel klage til Kirkeministeriet og efterfølgende behandlingstid har opsættende virkning. Når vi passerer årsskiftet 2019 – 2020 kommer der en prisstigning på projektet på ca. 160.000 kr.
- Roskilde Museums forundersøgelse koster ca. 50.000 kr. Hertil fremkommer Roskilde Museum med en tidsplan og en overslagspris på at udføre egentlige arkæologiske undersøgelser ved Jørlunde præstegård. Disse udgifter, som Jørlunde Kirkekasse også skal betale, skønnes væsentlig højere end forundersøgelsens udgift på ca. 50.000 kr. Tidsplan og overslag er i skrivende stund ikke modtaget fra Roskilde Museum
- Genhusningsboligen i Bregnerød (husleje, forbrugsafgifter, græsklipning mv.) og den tomme præstegård i Jørlunde (ejendomsskatter mv.) beløber sig til ca. 30.000 kr. om måneden. 360.000 kr. om året. Disse udgifter betales også af Jørlunde Kirkekasse.
- Jeg har spurgt mig selv: Hvor mange gange kan der klages i samme sag over det samme (kun nedrivning) efter de samme bestemmelser med henvisning til provstiuvalgets vurdering: *..”og mener derfor ikke at klagen skal give anledning til genbehandling af sagen”*.
- Indflytning i den nye præstegård i Jørlunde er efter min vurdering – nu flyttet til 2021.

Til slut vil jeg gerne ønske alle en rigtig god Jul og et godt Nytår. Vi høres ved i det nye år.